

«НЕ ЗБИРАЄТЬСЯ БАНДУРА ПОМИРАТИ...»

Бандура віддавна вважається душею українського народу. Жоден музичний український інструмент не пережив стільки злетів та падінь. Зародившись у сивій давнині, кобза-бандура одразу стала душею народу. Кобзарське мистецтво було унікальним явищем в європейській музичній культурі, явищем суто національним, самобутнім, притаманним тільки українському народові. Кобзарі – бандуристи являли собою театр одного актора, поєднуючи мистецтво співу та гри на музичному інструменті. Кобзарем треба було народитися: грою оволодівали самотужки під пильним оком старших товаришів. А слово самої пісні визрівало в душі як зерня в колосі. І слово це було будителем совісті народної. Від часу свого функціонування кобзарі завжди були духовними наставниками народу, виразниками його волелюбних прагнень та сподівань. Але вони ніколи не були просто музикантами, що розважали народ. Їх шанували українці всіх суспільних верств і боялися вороги.

До початку ХХ століття кобзарське мистецтво існувало як окремий специфічний вид народної творчості, який поєднував епічну імпровізаційну співочу манеру та володіння інструментом. Кобзарське мистецтво було суто індивідуальним. Завдяки ініціативі Гната Хоткевича виникають перші ансамблі та капели бандуристів. Проте в 30-х роках минулого століття бандура була оголошена націоналістичним інструментом і на декілька десятиліть відійшла на другий план. Відродження інструмента розпочалося у повоєнний час: вивчається історія бандури, значно розширюється репертуар. Зацікавленість бандурою виявляють композитори, талант яких розкрився у написанні творів для інших інструментів (В. Власов, К. Мясков, М. Дремлюга, Ю. Гомельська). В сучасному репертуарі тембр бандури сміливо поєднується з тембрами класичних інструментів: скрипка, флейта, кларнет, фортепіано, а також з баяном, наєм, ударними інструментами. Свіжо і сміливо зазвучала бандура у джазових композиціях.

Новим рівнем у бандурному мистецтві стає участь інструмента у такому складному циклічному жанрі, як концерт і у виконанні якого бандура не поступається фортепіано, скрипці, флейті... В цьому могли переконатися численні любителі класичної музики, які були присутні на концерті «Від бароко до сучасності», що відбувся квітневого вечора цього року у Великій залі Дрогобицького державного музичного училища імені Василя Барвінського. Справжньою кульмінацією стало виконання Концерту № 1

(«Американський») для бандури з оркестром Юрія Олійника, який репрезентувала Наталія Цигилик-Чумак – член Національної спілки кобзарів України та Всеукраїнської музичної спілки, володар Гран-прі I-го Всеукраїнського конкурсу виконавців на народних інструментах ім. А. Онуфрієнка та лауреат 2-ї премії Міжрегіонального фестивалю-конкурсу «Пісні незабутого краю», викладач Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського. Якщо концерти для різноманітних класичних інструментів (фортепіано, скрипка, флейта та ін.) і симфонічного оркестру є звичними для непересічного слухача, то Концерт № 1 для бандури та симфонічного оркестру Юрія Олійника став для багатьох присутніх справжнім відкриттям. Юрій Олійник (1931 р.н.) відомий американський композитор, піаніст і педагог, зарубіжний член Національної спілки композиторів України, музично-громадський діяч. Бандурна творчість Юрія Олійника – це унікальне явище не лише в українській музиці, а й у світовій музичній культурі. Він створив шість концертів для бандури та симфонічного оркестру, які стали неоціненним внеском у скарбницю сучасного бандурного мистецтва України і світу. Своєю творчістю композитор прагне переконати, що «наш національний інструмент крок за кроком рухається вперед до світової музики і світової публіки».

Концерт № 1 складається з трьох контрастних частин. Тематичний матеріал твору дає романтичне прочитання українського тематизму. В складній композиції Концерту бандура і симфонічний оркестр логічно і послідовно доповнюють один одного. Якщо тематичний матеріал доручено вести бандурі – оркестр стає органічним звуковим фоном, і навпаки, мелодичні оркестрові лінії збагачуються тембром акомпануючих пасажів бандури. Віртуозні каденції першої частини та фіналу наводять згадку про апогей виконавської майстерності класичних концертів. Драматизм крайніх частин Концерту відтінюється проникливою лірикою середньої частини. Саме в ній розкривається історико-культурне призначення бандури – бути душею українського народу. Виконання Наталею Цигилик-Чумак трьох контрастних частин Концерту розкрило всі аплікатурні можливості бандури, майстерно поєдналися як технічно складні так і кантиленні мелодичні лінії. У діалозі із симфонічним оркестром бандура не поступалася за рівнем звучання традиційним інструментальним солістам.

Такі концерти повинні стати звичаєними для наших концертних залів. Адже вони розкривають багатий світ високої класичної музики, виховують повагу до своєї музичної культури у молодого покоління, яке занурене у звуковий простір низькопробної музики, комп'ютерних мелодій та мобільних рингтонів.